

**MIELLEN TAIDOT &
HYVINVOINTI
MUUTTUNEESSA
MAAILMANTILANTEESSA**

Emmi Arponen

Psykologi- ja koulutuspalvelut Emmi
Arponen

KUKA ?

Emmi Arponen

Psykologi (PsM)

Fysioterapeutti (ft)

Aikuiskouluttaja ja -opettaja

Terveystieteiden maisteri (TtM) 12/2022

Päivätyö psykologina aikuisten parissa

Lisäksi: koulutus-, opetus, psykologin lyhytterapeuttinen työskentely & erilaiset asiantuntijatehtävät

Ukrainan sota
& maailman
tilanne

Pandemia ja
sen
vaikutukset

Hyvinvointimme on
viime vuosina ollut
kollektiivisesti
poikkeuksellisella
koetuksella

Sosiaali- ja
terveysalan
tilanne

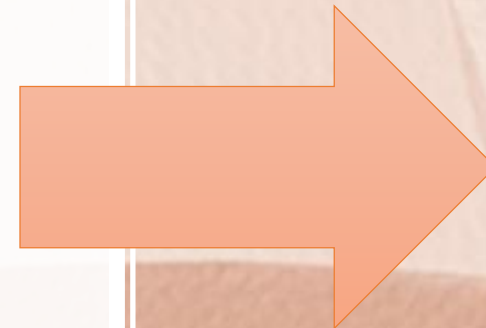
Ilmaston-
muutos

**Herättää uudenlaista epävarmuutta ja
turvattomuutta. Koettelee sopeutumis- ja
joustamiskykyä**

Sopeutumis- ja joustamiskyky on kimppu taitoja

- Ihmisen sopeutumiseen muuttuvissa ympäristöissä ja tilanteissa vaikuttavat huomattavasti:
  - Kyky reflektoida itseä ja tunnistaa omia tunnetiloja
  - Kyky ymmärtää toisia, toisten tunnetilojen havainnointi, empatia ja mentalisaatiokyky
  - Kyky tehdä yhteistyötä muiden kanssa - psykologisen turvallisuuden rakentaminen yhteisönä

”MIELEN
TAIDOT” tai
”RESILIENSSI”
→ Voidaan
harjoitella,
kehittää ja
vahvistaa!

Miten mieli reagoi?

- Jokaisen mieli reagoi yksilöllisesti koettuihin ”uhkiin”, sekä epävarmoihin ja poikkeuksellisiin tilanteisiin (aiemmat kokemukset, geenit, temperamentti, resilienssi, kyky säädellä tunteita ym. vaikuttavat)
- Tunnesäätelyjärjestelmien avulla mielen toimintaa on mahdollista ymmärtää mm. evoluutiopsykologian ja integratiivisten teorioiden näkökulmasta
- Tunnesäätelyjärjestelmät ovat ikään kuin ”mielentiloja”, joiden välillä vaihtelemme säädelläksemme tunteitamme ja toimintaamme

SAAVUTUSJÄRJESTELMÄ

Tarkoitus: Tavoitteiden saavuttaminen, motivaatio

Tunteita: Innostus, elinvoimaisuus, halu

Käyttäytymistä: Lähestyminen, sitoutuminen
Dopamiini

TURVAJÄRJESTELMÄ

Tarkoitus: sosiaalinen liittyminen, yhteys

Tunteita: tyyneys, rauhallisuus, turva, rentous

Käyttäytymistä: hellyys, ystävällisyys, huomio laajenee
Etuotsalohko, oksitosiini

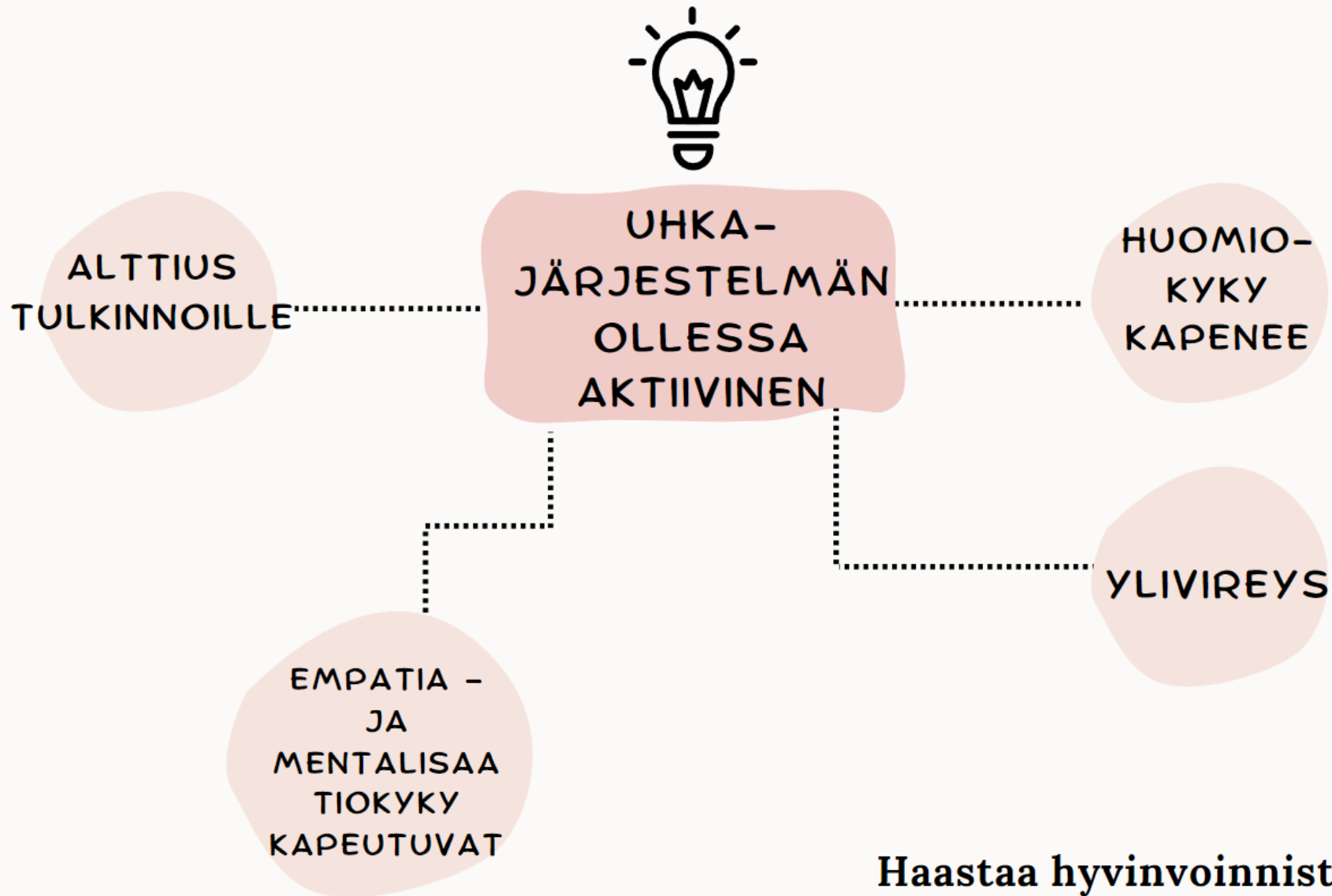
UHKAJÄRJESTELMÄ

Tarkoitus: uhan havaitseminen, suojeleminen

Tunteita: viha ahdistus, häpeä,

Käyttäytymistä: välttäminen, sijaistoiminta, kritiikki

Amygdala, kortisoli, adrenaliini

Gilbert, P. (2009). Introducing compassion-focused therapy. *Advances in psychiatric treatment*, 15(3), 199-208

Haastaa hyvinvoinnista huolehtimista, jaksamista ja palautumista!

Lisäksi työelämä on intensiivistynyt eli työn vaatimukset ovat jatkuvasti lisääntyneet

- Työn intensiivistyminen heijastelee sosiaalista kiihtymistä eli sosiaalisten rakenteiden kiihtyvää muutosta, teknologian kehitystä ja koko elämäntahdin kiihtymistä
- Työn intensiivistymisellä tarkoitetaan mm: kiristynyttä työtahtia, päällekkäisiä tehtäviä, itsenäisen työn ja päätöksenteon lisääntymistä, sekä tieto- ja oppimisvaatimusten lisääntymistä
- Työn kiihtyvä intensiivistyminen vaatii työntekijöiltä **JÄTKUVASTI** yhä enemmän ponnistelemista ja resursseja. Ponnistelu kuluttaa voimavaroja ja työn kiihtymisen takia työntekijöillä on yhä vähemmän mahdollisuuksia esimerkiksi taukojen pitämiselle = negatiivinen työuupumukselle altistava kehä

Esimerkiksi Minkkisen ym. (2019) opettajia ja tieteen ammattilaisia (N=2186) koskevassa tutkimuksessa eniten sekä uupumusasteista väsymystä että kyynistyneisyyttä havaittiin alaryhmässä, jossa työ oli vahvasti intensiivistynyt viime vuosien aikana. Lisäksi havaittiin, että työn intensiivistyminen kuormittaa työntekijöitä yhtä lailla sukupuolista riippumatta.

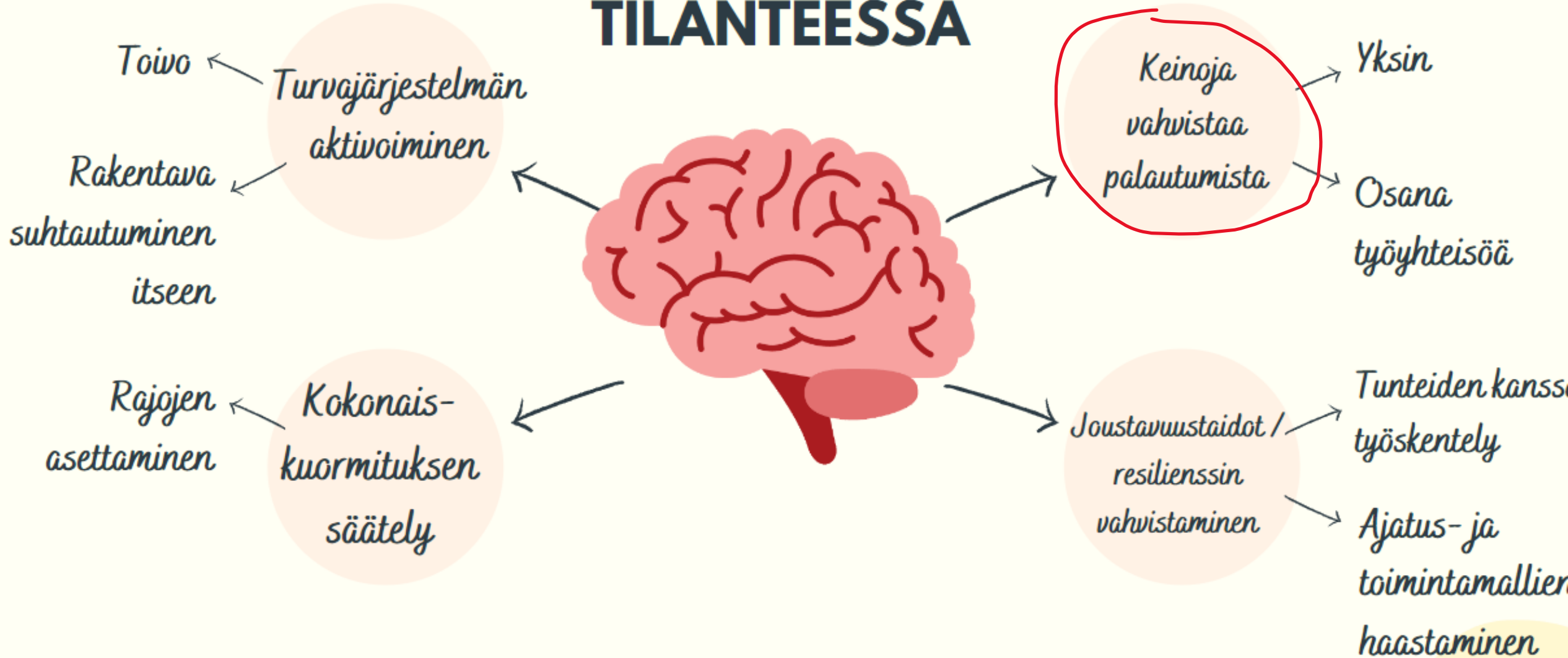

Millaisia (mielen) taitoja
tarvitsemme, jotta jaksamme
epävarmassa maailman
tilanteessa ja intensiivistyneen
työelämän keskellä?

MIELLEN TAIDOT MUUTTUNEESSA MAAILMAN TILANTEESSA

*"Pitkäjänteistä,
vaatii aikaa"*

*"Jokaisen
panosta
tarvitaan –
yhteistä
ponnistelua
yhteisen hyvän
eteen"*

Palautumisen vahvistamisen kaksi tasoa

Minä
yksilönä

Millaisia asioita yksilönä
voin tehdä oman
palautumiseni ja
jaksamiseni
vahvistamiseksi

Me
työyhteisönä

Millaisia toimenpiteitä
voimme työyhteisönä tehdä
palautumisen ja
hyvinvoinnin
vahvistamiseksi?

Palautumisen
vahvistuminen

Minä yksilönä: mielen lepo eli psykologinen irrottautuminen

- Tutkimusten perusteella keskeisin palautumiseen vaikuttava tekijä on mielen tasolla tapahtuva irrottautuminen työstä = psykologinen irrottautuminen
- Jos työhön liittyvät asiat pyörivät jatkuvasti mielessä, saatamme huomaamattamme jäädä ylivirittyneeseen tilaan, jolloin kuormitus ei pääse purkautumaan, eikä palautuminen alkamaan
- Useat tutkimukset osoittavat, että psykologinen irrottautuminen edistää palautumista, lisää koettua hyvinvointia ja kytkeytyy myös vähäisempään uupumusasteiseen väsymykseen
- *Mieli ei irrottaudu kuormasta/ stressaavista ajatuksista väkisin.* Psykologian tutkimus osoittaa, että emme voi valita ajatuksiamme tai tunteitamme. Sama pätee kaikkiin työhön liittyviin ajatuksiin. Emme voi vain käskää mieltämme olemaan “ajattelematta”

Kuinka psykologista irrottautumista vahvistetaan?

- Mielekkäällä tekemisellä ="aivot narikkaan", flow-tila
- "Joustavuustaidoilla (omia ajatuksia ja tunteita ei pyritä aktiivisesti kieltämään tai välttämään, vaan niihin opetellaan ottamaan etäisyyttä ja tutkailemaan niitä hyväksyvästi)
- Omia ajatusmalleja tiedostamalla - mitkä ajatusmallit lisäävät väsymystä ("pitäisi" -ajattelu, "kaikki tai ei mitään" -ajattelu)
- "Tunteet ovat dataa" -ajattelulla

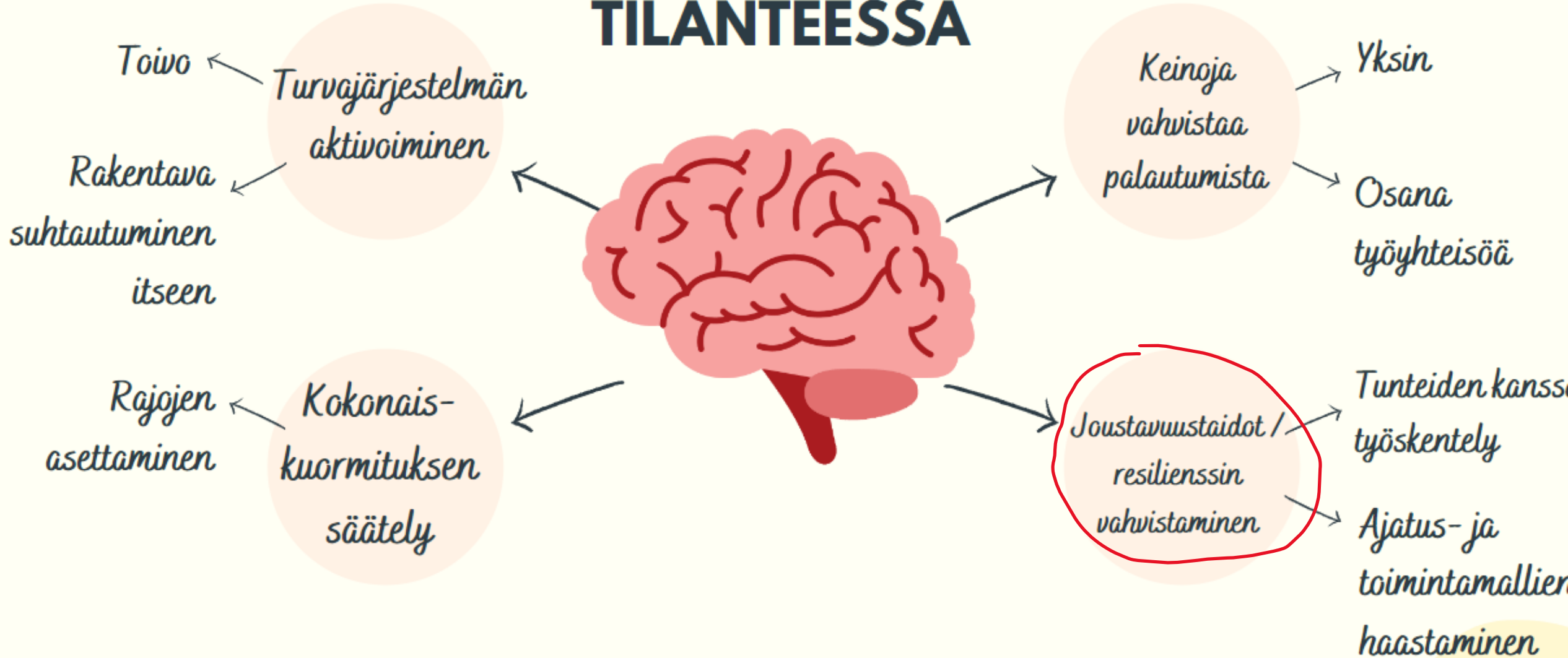

Me työyhteisönä: työn intensiivistymistä hillitään yhdessä

- Vahvistamalla keskittymistä työn ydintehtäviin - taitojen ja tietojen uusintamisvauhdin tulisi olla kohtuullinen
- Riittäväillä tauoilla
- Varmistamalla riittävät (aika)resurssit mm. uusien tietojärjestelmien ja digiratkaisujen käyttöönotolle
- EI KEHITTÄMISTÄ VAIN ITSE KEHITYKSEN VUOKSI. Uusien työmenetelmien käyttöönotolle tulisi olla painavat syyt ja tutkimusnäyttö taustallaan

MIELLEN TAIDOT MUUTTUNEESSA MAAILMAN TILANTEESSA

Omia joustavuus- ja resilienssitaitoja on mahdollista kehittää

- Epävarmuuden tunteen kanssa työskentely on yksi keskeisimpiä tunnetaitoja, joita tarvitsemme
- Epävarmuus on epämukavaa, ja ohjaa automaattisesti välttämistä kohti. Tavat ”välttää” voivat olla moninaiset. Toisia epävarmuus ohjaa suorittamiseen, toisia turvallisuuden tunteen tavoitteluun ja toisia ahdistuksen kehämäiseen kierteeseen= ”halu ratkaista epävarmuuden tunne ja saada kontrollin tunne takaisin” on inhimillistä
- Jokaisella on oma yksilöllinen suhde epävarmuuden tunteeseen – omaa suhdetta kannattaa tutkailla. Millaiseen käyttäytymiseen epävarmuuden tunne minua ohjaa, ja onko se toivottu suunta? Mikä luo turvaa?

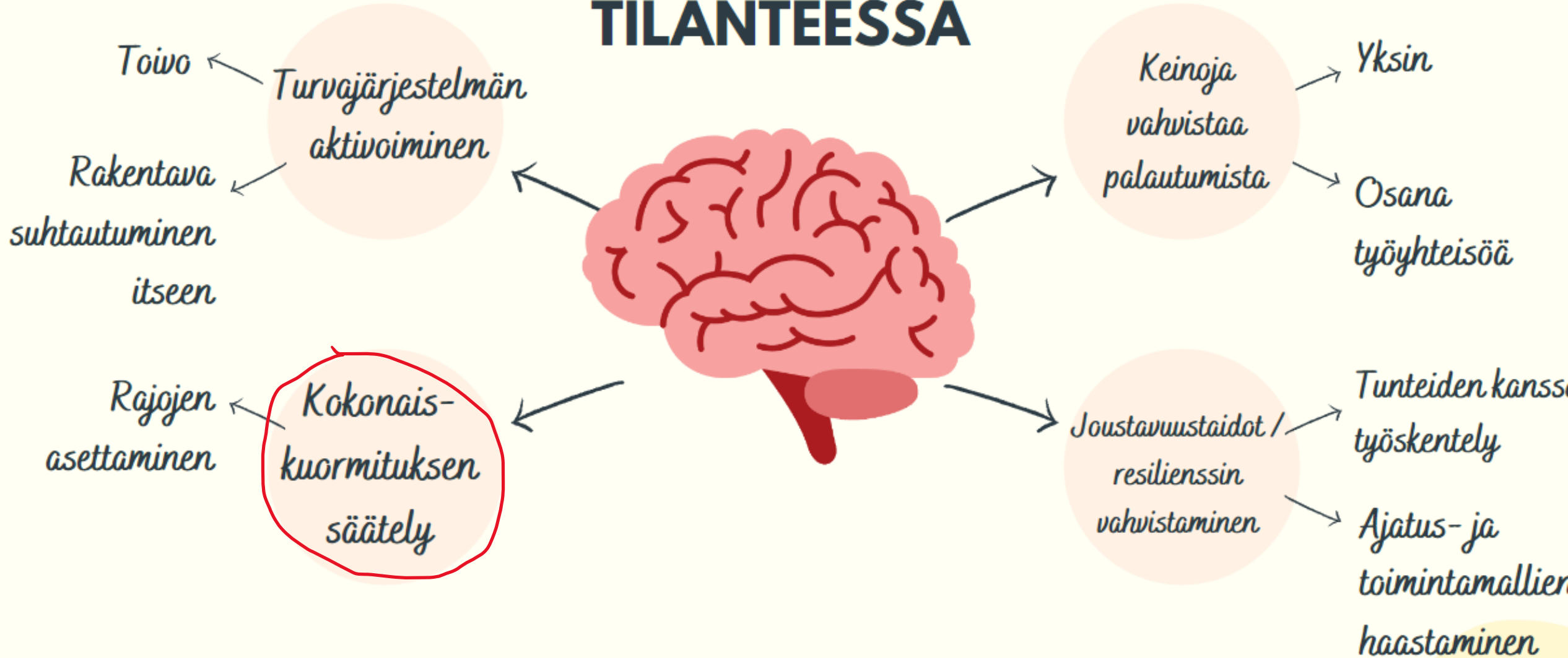

Lepoon liittyvien uskomusten ja ajatusten haastaminen

- Erityisesti lepoon liittyy paljon pinttyneitä uskomuksia ja ajatusmalleja, jotka saattavat huomaamatta haastaa hyvinvointia ja jaksamista, kun uhkajärjestelmän aktiivisuus ohjaa ylivireyteen
  - Suomalainen sisu
  - ”Lepo täytyy ansaita”
  - Kiltteys ja velvollisuudentunto
  - Suhde tunnollisuuteen ja sitä kautta hyväksytyksi tulemiseen

MIELLEN TAIDOT MUUTTUNEESSA MAAILMAN TILANTEESSA

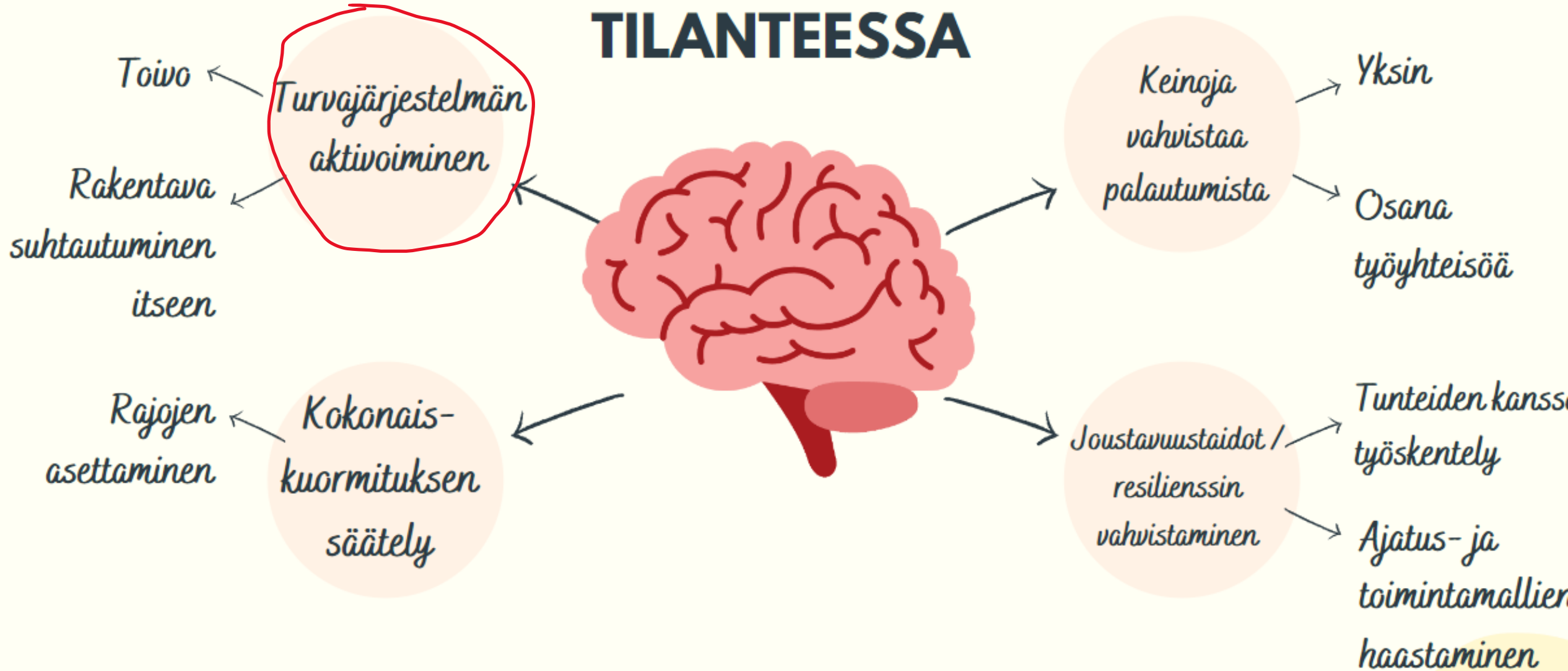

Jokainen ei on kyllä levolle –rajojen asettaminen on hyvinvointiteko

---

- Kokonaiskuormituksen säätelyssä keskeistä on omien rajojen asettaminen
- Rajojen asettaminen ei usein ole helppoa, koska siitä voi seurata tunteita, kuten syyllisyyttä ja pelkoa pettymyksen tuottamisesta. Välttääksemme näitä tunteita, on ”helpompi” suostua – inhimillistä!
- *Moni huomaa suostuvansa asioihin, jotka eivät palvele omaa hyvinvointia ja arvoja*
- Kun opettelee asettamaan rajoja, aikaa vapautuu itselle tärkeille ja merkityksellisille asioille –kyseessä on harjoiteltavissa oleva mielen taito

MIELLEN TAIDOT MUUTTUNEESSA MAAILMAN TILANTEESSA

Turvaa ja rakentavaa suhtautumista itseen

- Myötätunto ja rakentava suhtautuminen itseä kohtaan ei usein tule mieleltä luonnostaan –vaatii harjoittelua ja usein itsekritiikin tutkailu voi olla avain itseen kohdistuvan rakentavan suhtautumisen löytymiseen
- Kuinka paljon oleskelet uhkajärjestelmässä ja kuinka paljon turvajärjestelmässä?
- Itsemyötätuntoon liittyy paljon väärinkäsityksiä, jotka ovat täysin inhimillisiä: ”en saa enää mitään aikaiseksi”, ”tulen laiskaksi”
- Katarina Meskanen: ”Tartu itseäsi kädestä, älä niskasta”

Turvaa ja rakentavaa suhtautumista yhteisönä

- Yhteisöllistä turvaa eli psykologista turvallisuutta tarvitaan:
  - Ilmapiiri, jossa on turvallista ottaa riskejä ja epäonnistua
  - Epäonnistumisiin suhtaudutaan oppikokemuksina, virheistä ei rangaista
  - Jaettu yhteinen ymmärrys siitä, että on turvallista olla oma itsensä
  - Kunnioittava suhtautuminen erilaisuuteen & ihmisten erilaiseen osaamiseen → ei pelkoa, että joutuu naurunalaiseksi
  - Yhteisö, jossa on turvallista tuoda esiin myös keskeneräisiä ajatuksia, ilman pelkoa nolatuksi tai vähätellyksi tulemisesta
  - Kenenkään ei tarvitse olla valmis tai tietää kaikkea

*”MUUTOS TAPAHTUU ASKEL KERRALLAAN JA
AJOITTAIN TIPAHDAMME VANHOIHIN KUOPPIIN”
-Ronnie Grandell*

Kiitos!

Otan mielelläni vastaan
palautetta esimerkiksi
nettisivujeni tai sähköpostini
kautta. Ollaan yhteyksissä!

Instagram

@emmi.arponen

Nettisivut

www.emmiarponen.com

Email

info@emmiarponen.com

Lähteet

- Edmondson, A. 2018. *The Fearless Organization : Creating Psychological Safety in the Workplace for Learning, Innovation, and Growth*
- Edmondson, A. C., & Lei, Z. (2014). Psychological safety: The history, renaissance, and future of an interpersonal construct. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 1(1), 23-43.
<https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-031413-091305>
- Gilbert, P. (2009). Introducing compassion-focused therapy. *Advances in psychiatric treatment*, 15(3), 199-208.
- Ihanus, J. (2022). Auttamisambivalenssi ja empatiaaupumus (Pääkirjoitus). *Psykoterapia: Therapie-säätiön jäsenlehti*, 41(2), 89-91.
- Joutsenniemi, K., & Lipponen, K. (2015). Resilienssi ja posttraumaattinen kasvu. *Suomen lääkirilehti*, 39(70), 2515-2519.
- Manka, M. L., & Manka, M. (2016). Työhyvinvointi.
- Manka, M-L., Heikkilä-Tammi, K & Vauhkonen, A. 2012. Työhyvinvointi ja tuloksellisuus
- Minkkinen, J., Mauno, S., Feldt, T., Tsupari, H., Auvinen, E., & Huhtala, M. (2019). Uhkaako työn intensiivistyminen työhyvinvointia? Intensiivistymisen yhteys työuupumukseen opetus- ja tutkimustyössä. *Psykologia*, 54(04), 255-301.
- Työstä hyvinvointia. 2010. Työturvallisuuskeskus.